

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3172/23

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט א' שטיין

העותר: ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל

נ ג ד

המשיבים: 1. הליכוד - מפלגה לאומית ליברלית
2. ראש ממשלת ישראל ויו"ר הליכוד

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: עו"ד אמיר בשה; עו"ד גלעד זבידה

בשם המשיבים: עו"ד אבי הלוי

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. עניינה של העתירה שלפנינו, בהוצאת 2 עיתונאים מקבוצת ה'וואטסאפ' של המשיבה 1, הליכוד – מפלגה לאומית ליברלית, קבוצה המכונה "דוברות הליכוד" (להלן: הקבוצה). לפי הנטען בעתירה, הקבוצה משמשת כ"מרחב ציבורי להודעות רשמיות" מטעם הליכוד, כמו גם מטעם המשיב 2, ח"כ בנימין נתניהו, המכהן כיו"ר מפלגת הליכוד, וכראש ממשלת ישראל.

2. לפי הנטען בעתירה, ביום 14.3.2023 הוצא מהקבוצה העיתונאי ירון אברהם – המשמש כתב מדיני ב'חדשות 12', ומגיש תכניות אקטואליה שונות ב'ערוץ 12' ובגלי צה"ל – על-ידי מנהל הקבוצה, דוברו של ראש הממשלה ושל מפלגת הליכוד, יונתן אוריך. זאת, על רקע דברי ביקורת שהשמיע אברהם על-גבי המרקע, כלפי התנהלותו של ראש הממשלה ביחס לאמצעי התקשורת, תוך שציין כי "הטקטיקה הזאת לתקוף את התקשורת [...] היא טקטיקה נלוחה, אנחנו לא נאפשר את זה, עם כל הכבוד, אנחנו נקשיב לדברים של ראש הממשלה ונביא את עיקרי דבריו עם הכותרות המרכזיות אל הצופים שלנו כמו שצריך להיות אבל את ההכפשה והדה לגיטימציה שהוא עושה לתקשורת הוא ישמור

לקמפיין". עוד נטען בעתירה, כי למחרת, ביום 15.3.2023, הוצא גם העיתונאי אריאל כהנא, המשמש כתב מדיני של עיתון 'ישראל היום', מקבוצת 'דוברות הליכוד', וזאת עקב 'ציוץ' שהעלה לרשת החברתית 'טוויטר', שבו הביע מורת רוח מנסיבות הוצאת אברהם מהקבוצה. בעקבות האירועים המתוארים, נטשו מספר עיתונאים את הקבוצה כאות מחאה, אך גם צעדים אלה, כך לפי הנטען, לא הועילו להשבת חבריהם המודרים לקבוצה.

3. ביום 15.3.2023, פנה העותר – ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל, המגדיר עצמו כ"ארגון פרופסיונאלי המופקד על טיפול בזכויות עיתונאים כעובדים, וכן, על פי תקנונו, על שמירה על חופש העיתונות" – למנכ"ל מפלגת הליכוד ולראש הממשלה, וביקש כי יפעלו בדחיפות להשבת 2 העיתונאים לקבוצה, וזאת "בשים לב לפגיעה הציבורית בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת והאפקט המצנן של התנהלות מסוג זה". משלא נענה על מכתבו זה, גם לא למכתב תזכורת שנשלח ביום 23.3.2023, הגיש העותר את העתירה שלפנינו.

4. לטענת העותר, הרחקת העיתונאים אברהם וכהנא מקבוצת 'דוברות הליכוד', כמעין אקט עונשי על פרסומיהם, פוגעת ב"גרעין הקשה של חופש העיתונות, ובתוך כך, בזכות הציבור לדעת, בחופש העיסוק ובזכות לשוויון", ועלולה להביא לאפקט מצנן שירתיע את כלל העיתונאים מלפרסם דברי ביקורת, ולממש את חובתם העיתונאית. לגישת העותר, מפלגת הליכוד היא גוף דו-מהותי, וקבוצת הווצצאפ 'דוברות הליכוד', המשמשת אותה להעברת מידע ומסרים לעיתונאים, היא חלק מהזירה הציבורית שבה היא פועלת; לפיכך, יש לראות בהדרת עיתונאים מהקבוצה, במטרה להענישם, כפעולה בעלת אופי ציבורי, המצדיקה החלת נורמות מכוח המשפט הציבורי. בהקשר זה, נסמך העותר, לא מעט, על פסק הדין שניתן בבג"ץ 7232/22 ערוץ יהודי ישראלי בע"מ נ' מרצ - השמאל של ישראל בראשות זהבה גלאון (31.10.2022), שבו חויבה מפלגת מרצ לאפשר ל'ערוץ 14' להציב עמדת שידור במטה המפלגה ביום הבחירות לכנסת. העותר מבקש אפוא כי נורה למשיבים להשיב בדחיפות את אברהם וכהנא לקבוצת הווצצאפ 'דוברות הליכוד'.

5. מפלגת הליכוד טוענת מנגד, כי דין העתירה להידחות על הסף, וזאת ממספר טעמים: העדר זכות עמידה; אי-צירוף משיבים; חוסר ניקיון כפיים; סעדים כוללניים; והעדר עילה. גם לגוף הדברים, סבורה הליכוד, כי יש לדחות את העתירה. לדידה, אין בנמצא נורמה משפטית כלשהי המטילה על מפלגה פוליטית, או על מערך הדוברות מטעמה, חובה להפיץ מידע לכל העיתונאים או לכל כלי התקשורת. בוודאי, כך נטען,

אין לעיתונאי מסוים או לכלי תקשורת מסוים, זכות בהקשר זה. לפיכך, טוענת הליכוד, הוצאת עיתונאי ספציפי מקבוצת הווצצאפ של מערך הדוברות מטעמה, אינה פוגעת בזכותו לחופש הביטוי, לחופש העיתונות או לחופש העיסוק. בהקשר זה, מבחינה הליכוד בין מערך ההסברה הממשלתי, עליו חלות נורמות מהמשפט הציבורי בהיותו חלק מרשות מינהלית; לבין מערך הדוברות של מפלגת הליכוד, שהיא חלק מישות חוקתית פוליטית, הנהנית מאוטונומיה רחבה "לבחור את מסריה, את האמצעים להצגתם וכן לבחור את אמצעי התקשורת והעיתונאים שבאמצעותם יופצו מסריה לציבור". עוד טוענת הליכוד, כי הגדרתה כגוף דו-מהותי, כלל אינה מובילה להחלה גורפת ומוכנית (אוטומטית) של נורמות החלות על רשויות שלטוניות, אלא יש לערוך בחינה מהותית בכל מקרה ומקרה, אד-הוק, ולקבוע אם ראוי להחיל על פעולה ספציפית חובות מן המשפט הציבורי. בעניין דנן, גורסת הליכוד, הוצאת אברהם וכהנא מקבוצת 'דוברות הליכוד' היא "מעשה פוליטי מובהק", בהיותה חלק מפעולות ההסברה של המפלגה, שאינה צריכה להיות נתונה לביקורת שיפוטית.

6. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים מזה ומזה, באתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות על הסף, בהעדר זכות עמידה לעותר להגיש את העתירה.

7. כידוע, "בצד הרחבת תחום פריסתה של זכות העמידה נשמר הכלל שלפיו לא ייעתר בית-המשפט בדרך-כלל לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצוי נפגע פרטי אשר אינו פונה לבית-המשפט בבקשת סעד על פגיעתו" (בג"ץ 651/03 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה, פ"ד נז(2) 62, 68 (2003)). העתירה שלפנינו הוגשה בעקבות הוצאת העיתונאים אברהם וכהנא מקבוצת 'דוברות הליכוד', אך אלה לא הלינו על פעולה זו, לא עתרו בעצמם לקבלת סעד, ואף לא צורפו כמשיבים לעתירה. העותר אמנם רואה עצמו כמי שמופקד על זכויותיהם של ציבור העיתונאים, ועל שמירה על חופש העיתונות, אך אין די בכך כדי להצדיק חריגה מהכלל שלפיו אין להעתר לעתירה ציבורית, מקום שבו קיים נפגע ישיר, אשר אינו פונה בעצמו לבית המשפט בבקשת סעד (בג"ץ 8876/21 חבר הכנסת דוד אמסלם נ' שר הביטחון, סגן ראש הממשלה (28.12.2021); בג"ץ 837/19 פוקס נ' היועץ המשפטי לממשלה (4.2.2019)). אין לדעת אם הנפגעים הישירים מעוניינים בסעד המבוקש, שמא באו על סיפוקם בדרך אחרת, אולי לא כל התשתית העובדתית הרלבנטית הונחה לפנינו; יתכן כי ישנם דברים סמויים מן העין, והדיון בעתירה לגופה יתקיים על כרעי-תרנגולת, מבלעדי בסיס ממשי כנדרש לצורך הסקת מסקנות; בדיון שכזה יכול שייפגעו אינטרסים של הנפגעים הרלבנטיים עצמם, אשר אינם חפצים מטעמיהם בהתדיינות משפטית. זמן שיפוטי יקר ירד לטמיון, תוך מתן העדפה בהקצאת משאבים שיפוטיים לעותר שרב את

ריבו של אחר, על פני בעל דין שעניינו מוחשי ודוחק. אם לא נקפיד בכגון דא על זכות העמידה נימצא מקדימים את הטפל לעיקר, מעדיפים שמא על ברי, מקלקלים במקום לתקן. זכות העמידה, לא על מנת להצר את צעדיו של העותר הציבורי היא באה, אלא על מנת להבטיח שהסוגיה שהוא מבקש להעלות תקבל את תשומת הלב השיפוטית הראויה לה, תתברר ותתלבן כדבעי (ראו: בג"ץ 4244/17 הר שמש נ' מנהל רשות המיסים (12.4.2018)).

8. לפיכך, ומשום שנראה כי העותר מתעבר על ריב לא לו – נדחית עתירתו על הסף.

העותר ישא בהוצאות המשיבים, בסך של 5,000 ₪.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

איני סבור כי לפנינו מקרה קלאסי של עותר המתעבר על ריב לא לו, באשר ניתן להעלות על הדעת מצב שבו העיתונאים יימנעו מלנקוט הליכים משפטיים משיקולים שונים (השוו בג"ץ 4956/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' כנסת ישראל פסקה 2 (20.8.2020)). מה עוד, שאין לראות את העותר, ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל, כצד זר לסכסוך.

הסיבה להצטרפותי לתוצאה אליה הגיע חברי, השופט נ' סולברג, היא מאחר שגם לאחר שהוגשה תגובת הליכוד, העותר לא מצא לנכון לצרף כמשיבים את שני העיתונאים נושא העתירה.

ש ו פ ט

השופט א' שטיין:

אני מצטרף לפסק דינו של חברי, השופט נ' סולברג, על נימוקיו.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט נ' סולברג לדחות את העתירה על הסף.

ניתן היום, י"ט בסיון התשפ"ג (8.6.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

במ 23031720_O03.docx
מרכז מידע, טלי 3852, 077-2703333 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il>